

MODERATORKORT

DISKRIMINERING OG RASISME

PÅSTAND

Alle diskriminerer

MODERATORKORT

Legg påstandskortet du har valgt på gruppebordene eller vis påstanden på projektor.

Gi deltagerne noen minutter på å diskutere påstanden seg imellom.

**Er påstanden sann?
Hvorfor/hvorfor ikke?**

DISKRIMINERING OG RASISME

PÅSTAND

En verden uten
rasisme er mulig

MODERATORKORT

Legg påstandskortet du har valgt på gruppebordene eller vis påstanden på projektor.

Gi deltagerne noen minutter på å diskutere påstanden seg imellom.

**Er påstanden sann?
Hvorfor/hvorfor ikke?**

DISKRIMINERING OG RASISME

RETNINGSLINJER FOR SAMTALEN

- Respekter hverandre og hverandres meninger.
- Lytt til de andres synspunkter.
- Bidra i samtalen med egne synspunkter.
- Still gjerne oppfølgingsspørsmål til de andre underveis i dialogen.
- Dette er IKKE en debatt. Du skal ikke overbevise andre om dine meninger, men dele egne tanker samtidig som du lytter til og prøver å forstå andres meninger.

MODERATORKORT

Les retningslinjene høyt for deltakerne og understrek viktigheten av forståelse og respekt i samtalen. Mange kan synes det er ukomfortabelt å snakke om temaet fordi de ikke representerer en minoritet, men desto viktigere er det å ha god dialog.

DISKRIMINERING OG RASISME

TIPS TIL OPPFØLGINGSSPØRSMÅL

- Hvorfor mener du det?
- Hva tenker andre om din oppfatning?
- Hva er grunnen til at du tenker slik?
- Finnes det unntak til meningen din?
- Kan du utdype tankene dine?

MODERATORKORT

Les kortet høyt for deltakerne. Spesifiser gjerne at det er opp til deltakerne å skape og definere dialogen i gruppen.

Det er opp til deg som moderator å justere tid og innhold, og tilpasse opplegget til det beste for gruppa. Husk at dialogen kan gå i ulike retninger, og at det er deltakerne som skal føre samtalen. Moderator skal bistå når det trengs.

DISKRIMINERING OG RASISME

TENK OM ...

du er en kvinne med iransk opphav, født og oppvokst i Lillehammer. Du deltar på et arrangement på det lokale biblioteket, og en fremmed kvinne forteller deg hvor god norsk uttale du har.

Diskriminering eller kompliment?

MODERATORKORT

‘**Tenk om...**’ kortet har til hensikt å sette deltakerne inn i en situasjon hvor omstendighetene avgjør om diskriminering eller rasisme har skjedd.

For mange vil dette være en vanskelig oppgave fordi de aldri har opplevd å være på mottakersiden av rasisme og diskriminering.

Oppfølgingsspørsmål:

- *Mottaker* kan oppfatte en kommentar annerledes enn hva *sender* mente. Hvordan kan handlingen til sender oppfattes av mottakeren?
- Sender hadde kanskje de beste intensjoner, men ville han/hun sagt det samme om han/hun hadde kunnskap om det flerkulturelle Norge?

DISKRIMINERING OG RASISME

TENK OM ...

du er en 25 år gammel kvinne med somalisk bakgrunn. Du går igjennom sikkerhetskontrollen på Gardemoen og sikkerhetsvakten ber deg ta av hijaben i offentligheten for en grundigere sjekk.

Rasistisk eller ikke?

MODERATORKORT

Dette kortet er basert på en hendelse ved Evenes flyplass i 2018, hvor det ble konkludert med at hendelsen var et brudd på Avinor sine retningslinjer. I et tilfelle som dette skal **en hijab ikke fjernes** i sikkerhetskontrollen. Man kan kontrollere ved å ta på utsiden av den. Er det behov for å fjerne den, skal det skje på et avlukke og det skal utføres med **verdighet**.

Oppfølgingsspørsmål:

- Nevn retten til religionsfrihet. Var vekterne klar over religionen til kvinnen?
- Hva sier omstendighetene om hendelsen? Hvordan var tonen til vekterne? Kjente de ikke til regelverket i protokollen? Har stereotyper påvirket situasjonen?
- Spør gjerne om hvordan deltakerne hadde reagert hvis de så dette.

DISKRIMINERING OG RASISME

TENK OM ...

en ung gutt stopper deg på gaten og spør om han kan låne telefonen din siden hans egen telefon er uten strøm.

Lar du ham låne den?

Dette scenarioet skal bidra til refleksjon rundt egne verdier i en slik type situasjon. Presiser gjerne at det ikke er noen riktige eller gale svar her.

Oppfølgingsspørsmål:

- Spiller det noen rolle om det er en kvinne, ung gutt eller en pensjonist som spør?
- Har vi underliggende fordommer?

DISKRIMINERING OG RASISME

SITAT

«Det er typisk norsk å være god»

– Gro Harlem Brundtland, 1992

Sant eller usant?

Kortet har til hensikt å få deltakerne til å starte en samtale rundt norske verdier, samt kjente stereotyper.

Oppfølgingsspørsmål:

- Hva er egentlig typisk norsk? Knytt gjerne dette sitatet opp mot ytringsfriheten og til folks evne til å si ifra hvis de ser diskriminering.
- Hva legger du til grunn for å svare sant?
- Hvorfor mener du det er usant?

DISKRIMINERING OG RASISME

SITAT

«Uvitenhet og fordommer er forutsetningen for propaganda. Vår visjon er derfor å møte uvitenhet med kunnskap, fordommer med toleranse og ekskluderte mennesker med generøsitet. Rasisme kan og vil bli tilintetgjort»

– *Kofi Annan, FNs syvende generalsekretær*

MODERATORKORT

Det er viktig å gi dette kortet fokus fordi sitatet tar for seg tre sentrale aspekter ved forebygging av rasisme. Henvis gjerne til Kofi Annan og hans arbeid for antirasisme.

Sitatet er delt i tre aspekter:

- 1 Uvitenhet med kunnskap
- 2 Fordommer med toleranse
- 3 Ekskluderte mennesker med generøsitet

Få deltakerne til å utdype hva de tenker om alle aspektene.

Forklar hvordan fordommer kan utvikles til mer alvorlige handlinger med denne skalaen:

- ⬇ Fordommer
- ⬇ Diskriminering
- ⬇ Rasisme
- ⬇ Hatkriminalitet
- ⬇ Terrorisme
- ⬇ Folkemord

DISKRIMINERING OG RASISME

PERSONLIG HISTORIE

Abubakar Hussain

“Da jeg var sju år inviterte jeg hele klassen til bursdagen min. Bare to kom”

[Antirasistisk.no/takk](https://antirasistisk.no/takk)

Oppfølgingsspørsmål:

- Hvorfor tror dere kun to barn kom til bursdagen?
- Hvordan ville du følt det hvis det var deg?
- Hussain er voksen nå, tror dere det er annerledes for barn med minoritetsbakgrunn i dag?

DISKRIMINERING OG RASISME

PERSONLIG HISTORIE

Adriana Pooja Joseph

“Jeg fikk en skriftlig tilbakemelding fra en professor som mente at jeg hadde et *handicap som utenlandsk*”

[Antirasistisk.no/takk](https://antirasistisk.no/takk)

Oppfølgingsspørsmål:

- Er dette en rasistisk eller diskriminerende handling?
- Hva ville du ha gjort hvis du fikk denne tilbakemeldingen på en oppgave?
- Hva legges til grunn for en slik tilbakemelding? (ref. stereotyper/fordommer)

DISKRIMINERING OG RASISME

PERSONLIG HISTORIE

Tobias Bashevkin

“Som liten ble jeg kastet stein etter,
fordi jeg var jøde”

[Antirasistisk.no/takk](https://antirasistisk.no/takk)

Oppfølgingsspørsmål:

- Hva er dine første tanker knyttet til dette kortet?
- Har du kjennskap til jøders situasjon i Norge?
- Hva ville du ha gjort hvis du så dette skje?

DISKRIMINERING OG RASISME

RETT ELLER GALT

«Hvor er du fra, egentlig?»

«Kan jeg få ta på håret ditt?»

«Er det familien din som tvinger deg
til å gå med hijab?»

**Er disse spørsmålene krenkende
eller uskyldige nysgjerrige spørsmål?**

Oppfølgingsspørsmål:

- Har du hørt, sagt eller opplevd slike spørsmål?
- Hvorfor tror du folk stiller slike spørsmål? Av nysgjerrighet?
- Hvordan ville du reagert hvis du hørte spørsmål som dette?

DISKRIMINERING OG RASISME

HAR DU ...

opplevd rasisme eller
diskriminering, eller vært vitne til
at andre er blitt utsatt for det?

MODERATORKORT

La alle deltakerne reflektere over dette spørsmålet, og poengter viktigheten av å lytte hvis noen ønsker å dele sterke historier.

DISKRIMINERING OG RASISME

FAKTA

Rasisme er i smal betydning oppfatninger, holdninger eller handlinger som deler mennesker inn i kategorier basert på deres (antatte) etniske bakgrunn, hvor noen hevdes å være mer verdifull enn andre.

Hva legger du i begrepet rasisme?

MODERATORKORT

Kortet er relativt selvforklarende, men poengter gjerne at det er mange måter å definere rasisme og diskriminering på. Det eksisterer i mange former og omhandler ikke kun hudfarge. Oppfordre deltagerne til å komme med noen eksempler på usatte minoriteter i Norge. Du kan supplere med eksempler om nødvendig.

DISKRIMINERING OG RASISME

FAKTA

Diskriminering betyr å behandle noen mindre gunstig enn andre. Individer kan bli diskriminert på grunnlag av deres kjønnsidentitet, religion, etnisitet eller nedsatt funksjonsevne.

Hva legger du i begrepet diskriminering?

MODERATORKORT

Definisjonskortene skal forklare forskjellen mellom rasisme og diskriminering.

Poengter gjerne at diskriminering kan relateres til forskjellsbehandling basert på ulike grunnlag.

DISKRIMINERING OG RASISME

FAKTA

Forskjellsbehandling og diskriminering er et reelt problem på arbeidsmarkedet i Norge.

Norske virksomheter ansetter stadig flere innvandrere fra EU-land, mens innvandrere fra Afrika og Asia har vanskeligheter med å få en jobb som passer deres kvalifikasjoner.

Oppfølgingsspørsmål:

- Har etternavnet til søkeren en påvirkning på om han/hun får intervju?
- Hvorfor er det slik?
(ref. stereotyper/fordommer)

DISKRIMINERING OG RASISME

VISSTE DU ...

at i Grunnloven av 1814 var det bestemt at jøder ikke hadde adgang til riket? Det var på Henrik Wergelands initiativ at bestemmelsen ble opphevet i 1851.

‘Visste du...’- kortet viser til Grunnloven fra 1814, som skulle danne grunnlag for et fritt og rettferdig samfunn, inkluderte også en dypt rasistisk bestemmelse rettet mot jøder.

Oppfølgingsspørsmål:

- Hva lå til grunn for en slik lov?
- Tror du jødernes rettigheter er bedre i Norge i dag?
- Er det andre minoriteter som opplever rasisme i dag?

DISKRIMINERING OG RASISME

LOVER OG TRAKTATER

Kongeriket Norges Grunnlov

Paragraf §98 – Alle er like for loven.

Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.

13. mai 2014 vedtok Stortinget et nytt avsnitt i Grunnlovens § 98. Loven forbyr direkte og indirekte diskriminering der handlinger fører til at noen grupper rammes særlig hardt i praksis. Dette inkluderer seksuell trakassering og annen trakassering.

Oppfølgingsspørsmål:

- Den norske grunnloven har en paragraf som beskytter mennesker mot diskriminering og forskjellsbehandling. Hvordan tror dere dette blir håndhevet i praksis?
- Kan dere nevne noen eksempler hvor forbudet mot indirekte og direkte diskriminering ikke blir håndhevet?
- Hva skal til for å få bedre rettspraksis?

DISKRIMINERING OG RASISME

TIL ETTERTANKE ...

er det flere studiesteder som praktiserer kvotering ved søknad om opptak. For eksempel, har universitet i Tromsø egen kvotering som gir personer med nord-norsk bakgrunn en fordel ved opptak på studier.

Er kvotering ved studier eller arbeidssteder diskriminerende?

Oppfølgingsspørsmål:

- Har dere lignende eksempler på slike dilemmaer?
- Kan kvoteringseksemplet bli sett fra flere ståsteder?
- Hva tenker du er best praksis?

DISKRIMINERING OG RASISME

TIL ETTERTANKE ...

viser statistikk at

- Mer enn 60 % av jøder unngår noen ganger å vise sin religiøse tilhørighet av redsel for negative holdninger.
- 50 % av samer med sterk samisk tilknytning har opplevd diskriminering.
- 4 av 10 kunne ikke tenke seg å ha rom som nabo.

Oppfølgingsspørsmål:

- Tenker du statistikken stemmer med din oppfatning?
- Kunne du ha tenkt deg å ha rom som nabo?
- Hvordan kan vi endre statistikken?

DISKRIMINERING OG RASISME

TIL ETTERTANKE ...

har samene i en årrekke vært utsatt for diskriminering. De fikk ikke beholde sin religion eller sitt språk, og hadde ikke retten til å eie land.

Hvordan er situasjonen i dag?

Henvis gjerne til flere eksempler på hverdagsrasisme mot samer:

- Når aviser omtaler samiske spørsmål må de skru av kommentarfeltet for å unngå hets mot samiske profiler.
- “*jævla same*” er et mye brukt skjellsord på skoler.

Oppfølgingsspørsmål:

- Hvorfor er det fordommer mot samer?
- Hvordan kan vi stoppe fordommer mot samer?

DISKRIMINERING OG RASISME

AMNESTY MENER ...

at forbud mot diskriminering er et sentralt prinsipp i menneskerettighetene. Det understrekes at alle mennesker har de samme rettighetene, uavhengig av, f.eks.:

- Etnisitet og nasjonalitet
- Politisk ståsted
- Sosial bakgrunn og språk
- Religion og tro
- Kjønn
- Funksjonsevne
- Seksuell legning og kjønnsidentitet
- Alder
- Helse

Nevn at dette prinsippet samsvarer med Art 2. i Verdenserklæringen for menneskerettigheter

ART 2.

MENNESKERETTIGHETENE GJELDER FOR ALLE

Ingen må bli diskriminert på grunn av sin alder, religion, kjønn, etnisitet, livssituasjon eller andre forhold.

DISKRIMINERING OG RASISME

AMNESTY MENER ...

at alle har rett til å uttrykke sine kulturelle, tradisjonelle eller religiøse bakgrunn ved å ha på seg en spesiell type klær. Samtidig skal ingen bli presset eller tvunget til å kle seg på denne måten. Men generelle klesforbud som krenker friheten til de som ønsker å kle seg på en bestemt måte, er ikke veien å gå for å hindre dette.

Amnesty er sterkt kritisk til forbud mot niqab, burkini og burka i Danmark og flere andre europeiske land.

Eksempel, i 2016 valgte Amnesty Norge å kritisere franske myndigheter for angrep på kvinners ytrings- og religionsfrihet når myndighetene innførte forbud mot burkini. Forbudet ble senere opphevet.

DISKRIMINERING OG RASISME

Hva kan du gjøre
for å forhindre
rasisme og
diskriminering?

MODERATORKORT

Les spørsmålet høyt. Gi deltakerne tid til å reflektere over spørsmålet og la alle deltakerne svare i plenum.

Dette kortet skal oppsummere dialogen og er avgjørende for å nå målet med aktiviteten. Kortet skal derfor presenteres sist.